

4. Лебедева Л. Д. Практика арт-терапії: підходи, діагностика, система занять. СПб.: Речь, 2003. 256 с.
5. Литвиненко В.А. Основи арт-терапії: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів України, Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка. 2-ге вид., перероб. І доп. Суми: [ФОП Цьома С. П.], 2016. 132 с.
6. Михайлов Б. В. Психотерапія. Харків : ОКО, 2002. 767 с.
7. Попов В. Е. Психологическая реабилитация военнослужащих после экстремальных воздействий. М. : Медицина, 1992. 214 с.
8. Трошин О. В. Основы социальной реабилитации и профориентации: Уч. пособие. М. ТЦ Сфера, 2006. 384 с.
9. Шевандрин Н. И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. М. : ВЛАДОС, 2001. 90 с.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2018 р.

**Lytvynenko V. A.
Sydorenko K. O.**

**Литвиненко В. А.
Сидоренко К. О.**

APPLICATION IMAGE-THERAPY TECHNOLOGIES IN HEALTHCARE-DEVELOPING ROBOTS WITH CHILDREN OLDER PRESCHOOL AGE

The article presents the features application image-therapy technologies as a modern healthcare-developing robots with children older preschool age (5-6 years).

Key words: *image-therapy technologies, technologies, healthcare-developing robot, children older preschool age.*

ЗАСТОСУВАННЯ ІМАГО-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОЗДОРОВЧО-РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті представлено особливості застосування імаго-терапевтичних технологій як в контексті оздоровчо-розвивальної роботи з дітьми старшого дошкільного віку (5-6 років).

Ключові слова: *імаго-терапевтичні технології, технології, оздоровчо-розвивальна робота, старший дошкільний вік.*

Постановка проблеми. Останнім часом імаго-терапевтичні технології набувають все більше популярності, що дозволяють створювати умови для виявлення потенційних можливостей і стимулювання особистості, зростання дитини, корекція і розвиток (самореалізації, самовираження, підвищення адаптивних здібностей особистості, зміна стереотипів її поведінки, прояв соціальної і творчої активності) [2].

На сьогодні все частіше застосовують імаго-терапевтичні технології у оздоровчо-розвивальній роботі дітей старшого дошкільного віку. В даний час багато дітей відчувають потребу у спілкуванні, прийнятті та розумінні, мають невиражені, затамовані відчуття гніву, тривоги, відчуття власної неспроможності, незадоволеності і безвихідності та самотності. Але не завжди у своєму повсякденному житті діти можуть подолати самотійно ці негативні стани та задовольнити свої потреби [2].

Використовуючи імаго-терапевтичні технології з дітьми старшого дошкільного віку можна вирішити дані питання і сприяти задоволенню потреб, таких як: спілкуванні, обміні досвідом, позитивному сприйнятті самого себе, емоційній підтримці і самовдосконаленні, подоланні відчуття самотності, освоєнні нових моделей поведінки, а також у співвідношенні своїх відчуттів і думок з реальністю, визнанні і розумінні іншими, а також в тому, щоб бути самим собою. Тому застосування імаго-терапевтичних технологій (лялькотерапії) у формуванні особистості є актуальною проблемою на сьогодні [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням щодо цієї проблеми займалися такі вчені, застосування імаго-технологій в освітньому процесі розглядали у своїх працях: О. Л. Вознесенська (2015), А. І. Копитін (2002), В. Л. Кокоренко (2002), Л. Л. Лебедев (2005). Наукові уявлення про можливості імаго-технологій спираються на фундаментальні психолого-педагогічні дослідження, О. С. Газман (2015), С. В. Кульневич (2001), інноваційну технологію особистісно орієнтованого навчання та виховання О. А. Деркач (2006) [2].

Мета – науково обґрунтувати, розробити імаго-терапевтичні технології як сучасні технології у оздоровчо-розвивальній роботі старшого дошкільного віку.

Об'єкт – оздоровчо-розвивальна робота дітей старшого дошкільного віку.

Предмет – застосування імаго-терапевтичних технологій в оздоровчо-розвивальній роботі дітей старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу.

Методи дослідження: аналіз даних спеціальної наукової та методичної літератури; соціологічні методи (бесіда, тестування); педагогічні методи (педагогічне спостереження, педагогічний експеримент); методи математичної статистики.

Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів. На сучасному етапі зміст освіти ускладнюється, зосереджується увага на розвиток творчих та інтелектуальних здібностей дітей, корекції емоційно-вольової та рухової сфери, на зміну традиційним приходять інтерактивні методи навчання й виховання, що передбачають активізацію пізнавального розвитку дитини. Адже, у щоденній життєдіяльності дитини, коли вона проявляє свою ініціативу, самостійність, активність, використовує набутий досвід та взаємодіє з іншими людьми, відбувається становлення її, як особистості [10].

Старший дошкільний вік – один з найважливіших, відповідальний період у житті дитини. У цей період відбувається бурхливий розвиток всіх пізнавальних процесів, тобто дитина активно пізнає себе та навколишній світ, психіка дитини в цей період дуже чутлива і вимагає дбайливого до себе ставлення, адже, розвивається відчуття і сприйняття, через маніпуляцію з предметами практичні дії. Завдяки імаго-терапевтичних технологій дитина навчається спілкуватись з навколишнім світом, використовуючи образотворчі, рухові та звукові засоби, дозволяє здійснювати позитивний вплив на формування емоційної сфери, спонукає до подальшого розвитку компенсаторних властивостей збережених функціональних систем, має змогу самостійно висловлювати свої почуття, потреби та мотивацію своєї поведінки, діяльності і спілкування, необхідні для її повноцінного розвитку та пристосування до навколишнього середовища [1].

Пошук нових шляхів впливу на повноцінне формування, розвиток і корекцію їх психофізичних якостей набуває актуальності в сфері імаготерапії. Імаготерапія (від лат. *imago* – образ) – вплив через образ, її основою є театралізація психотерапевтичного процесу. Імаготерапія спирається на теоретичні положення про образ, а також про

едність особистості й образу. Слід також відмітити, що імаготерапія з дітьми старшого дошкільного віку частіше за все проводиться в формі лялькотерапії [8].

Лялькотерапія базується на основі застосування персонажу або ляльки-персони з якими розігрується історія пов'язана з проблемною ситуацією конкретної дитини. Корективний вплив в такому випадку побудований на ідентифікації дитини з відповідним образом в сюжеті придуманої історії важливим є напруження, що виникає спочатку та позитивне її завершення [8].

Метод «лялька-персона» – це ефективна інноваційна педагогічна методика, що дає змогу в комфортний і незагрозливий спосіб усувати упередження і дискримінаційну поведінку. Ляльки допомагають та підтримують тих, хто потребує, та дають змогу кожній дитині почуватися частиною колективу. Ці персонажі виховують у дітей відчуття справедливості, допомагають розвинути здатність співчувати, слухати інших і вчитися в них, усвідомити те, що ексклюзив та несправедливість завдають болю, і зрозуміти, як їхня власна поведінка впливає на інших людей [9].

Запропонована нами оздоровчо-розвивальна програма, яка включала п'ять розвивальних занять із застосуванням «Ляльки-персони»: заняття емоційно-морального розвитку на тему «Емоції»; заняття емоційно-естетичного розвитку на тему «Доброта»; заняття морально-етичного характеру на тему «Любов і повага»; заняття з етично-розвивального розвитку на тему «Дружелюбність»; **заняття розвивально-виховного розвитку на тему «Поведінка»**. В результаті правильно спланованої, організованої, та проведеної програми, ми отримуємо як комунікативний, оздоровчий, так і розвивальний результат.

В підібраному комплексі методик нами було використано 5 методик: методика Р. С. Немова по дослідженню сприйняття «Чого не вистачає на малюнку?», методика Е. Торренса по дослідженню креативності творчого мислення, методика М. Люшера по дослідженню найбільш стійких рис особистості «Тест кольорових переживань», методика Керна-Ірасека по дослідженню ступеня сформованості, виявлення рівня психічного розвитку, «Малювання людини», методика В. Г. Щур по дослідженню самооцінки «Сходи».

Узагальнені результати в основній та порівняльній групах на констатуючому етапі експерименту за методикою Е. Торренса по дослідженню креативності творчого мислення ми представили у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Показники творчого мислення Торренса	Основна група		Група порівняння	
	кількість	у %	кількість	у %
швидкість	8	80	6	60
гнучкість	1	10	3	30
оригінальність	2	20	2	20
роздробленість	3	30	4	40

За результатами проведеного нами тесту та співставлення показників творчого мислення, перший критерій «швидкість» показує здатність продукувати велику кількість ідей, всі учні показали високі результати.

Другий критерій «гнучкість» показує здатність застосовувати різноманітні стратегії при вирішенні проблем, 10% (1 дитина) у основній групі, 30% (3 дитини) у групі порівняння нижчі результати.

Третій критерій «оригінальність» показує здатність продукувати незвичайні, нестандартні ідеї, високі результати показали 20% (2 дитини) у порівняльній та 20% (2 дитини) в основній групі.

Четвертий критерій «розробленість» показує здатність детально розробляти виникли ідеї, результати показали 30% у основній групі, та 40% у групі порівняння. Дослідження показників креативного мислення в досліджуваних групах показали високий рівень швидкості у дітей, низький рівень розробленість, оригінальність та гнучкість.

Таким чином, особливостями дітей старшого дошкільного віку є низький рівень свідомості, самооцінки, рівень розвитку мислення, вміння слухати. У процесі їх психодіагностування вимірювалось довільність психічної діяльності, креативність, творчу діяльність, найбільш стійкі риси особистості, внутрішній вольовий контроль та опосередкованість мовленням основних пізнавальних процесів – сприйняття, уваги, пам'яті, уяви, мислення.

Далі ми запропонували оздоровчо-розвивальну програму із застосування «Ляльки-персони» для дітей старшого дошкільного віку на розвиток і формування особистості, які ми провели з дітьми основної групи, які показали нижчі показники, після чого ми провели контрольне дослідження використовуючи дані тести, щоб виявити ефективність цієї методики.

Таблиця узагальнених результатів в основній та у групі порівняння після проведеного експерименту за методикою дослідження Е. Торренса «креативності творчого мислення».

Таблиця 1.2

Показники творчого мислення Торренса	Основна група		Група порівняння	
	кількість	у %	кількість	у %
швидкість	8	80	6	60
гнучкість	3	30	4	40
оригінальність	6	60	2	20
розробленість	4	40	5	50

За результатами проведеного нами повторно тесту після проведеного експерименту у основній та порівняльній групі, перший критерій «швидкість» всі діти показали високі результати, це говорить про те, що у дітей велика кількість ідей. Другий критерій «гнучкість» у основній групі підвищився на 20%, у порівняльній групі на 10 %, це значить що діти стали більше здатні розробляти різноманітних стратегій. Третій критерій «оригінальність» у основній групі збільшився на 40 %, це означає що діти здатні продукувати незвичайні, нестандартні ідеї. Четвертий критерій «розробленість» в основній групі підвищився на 10%, це показує здатність розробляти виниклі ідеї.

Отже, якісна характеристика отриманих результатів дала можливість підсумувати, що після впровадження запропонованої оздоровчо-розвивальної програми її застосуванням імаго-терапевтичних технологій для дітей старшого дошкільного віку є ефективною.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень. В сучасній науковій літературі детально описано імаго-терапевтичні технології, що можуть використовуватись в роботі з дітьми старшого дошкільного віку та нести в собі позитивний ефект. Але в умовах сучасного дошкільного навчального закладу процес впровадження інноваційних імаго-технологій є досить тривалим і енергозатратним.

В подальших дослідженнях ми будемо удосконалювати різні імаго-терапевтичні технології в оздоровчо-розвивальній роботі з дітьми старшого дошкільного віку та будемо впроваджувати в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Алексеева М. Ю. Развитие творческого мышления младших школьников средствами арт-терапии (на материале обучения иностранному языку) // Издательство Курского государственного университета.: Автореферат. Курск, 2007. с. 1-26.
2. Брюховецька О. В. Імаго-терапевтичні технології у процесі особистісно орієнтованої підготовки майбутніх психологів, які отримують другу вищу освіту // докторант кафедри загальної та практичної психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2014. С. 1-13.
3. Бетенски М. Что ты видишь? Новые методы арт-терапии: Изд-во ЭКСМО-Пресс, Золотник. – М. 2002. 256 с.
4. Сборник психологических тестов. Часть II: Пособие / Сост. Е. Е. Миронова – Мн.: Женский институт ЭНВИЛА, 2006. – 146 с.
5. Ермолаева-Томина Л. Б. Психология художественного творчества: учебное пособие для вузов. – М.: Академический Проект, 2003. 304 с.
6. Киселева М. В. Арт-терапия в работе с детьми: **Руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми.** СПб.: Речь. 2006. 125 с.
7. Кулакова Е. С. Имаго-терапевтические технологии в работе с детьми младшего возраста // Дошкольное образование. 2015. URL: <https://kopilkaurokov.ru/doshkolnoeObrazovanie/prochee/art-tierapievtichieskiie-tiekhnologhii-v-rabotie-s-diet-mi-mladshiegho-vozhrasta>. (дата звернення: 18.05.2015).
8. Литвиненко В. А. Застосування засобів арттерапії у логопедичній роботі з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку начальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – 184.
9. Ляльки з особистими історіями (ляльки – персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини / Під заг. ред. Софій Н. З., Найдю Ю.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 52 с.
10. Фірсова Л. С. Арт-терапия у соціально-педагогічній роботі // Вісник Черкаського університету імені Б. Хмельницького. Сер.: Педагогічні науки. Черкаси. 2009. Вип. 144. С. 160–164.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2018 р.

**Lytvynenko V.A.
Torishna A.V.**

**Литвиненко В.А.
Торішна А. В.**

ART THERAPY IN THE SYSTEM OF PHYSICAL THERAPY OF CHILDREN WITH CEREBRAL PARALICHE

The article considers the possibilities of applying art therapy in the system of physical therapy of children with cerebral palsy, systematization of the basic theoretical provisions on the use of art therapy in correctional and rehabilitation work with this category of children.